

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTME-ÖĞRETME ÖZ-YETERLİKLERİNİN İNCELENMESİ

İsmail Düz
Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi
ismailduz25@gmail.com

Özet

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin Özyeterlik inançlarının cinsiyet, öğretmenlikteki görev süresi, yapılandırmacı yaklaşıma dair birikimini nasıl elde ettiği, yapılandırmacı yaklaşımı uygulayabilme düzeyi, okullarda yaygın olarak yapıldığını düşündüğü yaklaşım değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre desenlenmiştir. Araştırmanın evrenini, Isparta il merkezinde yer alan ilköğretim kurumlarında ve Burdur il merkezinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma evreninden verilerin toplanması kapsamında örnekleme yöntemi olarak basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 216 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında öğretmen adaylarının genel bilgilerini toplayabilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve öğretmen özyeterliklerini belirlemek için "Eğitime öğretme özyeterlik ölçeği" kullanılmıştır. Öğretmenlerinin mesleki yeterlik puanları ile cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen, özyeterlik, sosyal bilgiler.

THE CORELATION BETWEEN SOCIAL STUDIESTEACHERS BELIEFS TOWARDS AND THEIR TEACHING SELF-EFFICACIES

Abstract

Abstract The Correlation between Social Studies Teachers' Beliefs towards Learning and Their Teaching Self-Efficacies. In this study, it is aimed to examine there is a correlation between Social Studies Teachers' beliefs towards learning and their teaching self-efficacies varies across gender, professional seniority, how they gain experience of constructivist approach, the level of their ability to apply this approach and the approach they consider as widely-used at schools. This research identifying the correlation between Social Studies Teachers' beliefs towards learning and their self-efficacies is a descriptive study based on relational screening model. It is defined as a screening model aimed at identifying and/or degrees and covariance between two or more variables (Karasar, 2000). The population of this study consists of Social Sciences teachers working in secondary schools located in the city centre of Isparta and Burdur of Turkey. Simple random sampling is used within the scope of gathering data from the research population. This sampling is a method in which selected units are taken as sample by giving equal probability of selection to each sample unit. The meaning here of giving equal probability of being selected to each sample unit is that each sample from space is selected with equal probability (Çingir, 1994). As a result of the study, 216 scale forms are included in the assessment. As data collection tools, "Personal Information Form" prepared by the researcher is used to gather demographic variables, "Belief Scale towards Learning" is applied to determine the beliefs of teachers towards learning and "Teacher Self-Efficacy Scale" is employed to specify teachers' self-efficacies. As a result of the data obtained in this study, it is concluded that professional seniority,

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır. Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer 11 tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

how they gain experience of constructivist approach and the level of their ability to apply this approach all have significant effects on the beliefs of teachers towards learning. It is also observed that gender and professional seniority variables do not have an effect on teachers' self-efficacies.

Keywords: Belief towards learning, teacher, self-efficacy.

GİRİŞ

Tüm politik sistemler gelişme ilerleme ve kültürünü gelecek nesillere aktarma adına eğitim ve öğretime büyük bir önem vermiştir. Eğitim insanlık tarihiyle beraber ortaya çıkmış ve her toplumun gelişme adına vazgeçemediği bir olgu olarak günümüze kadar farklı değişimler yaşamıştır. Eğitim insanın doğumuyla birlikte başlayıp yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreci incelediğimizde ilk çağlarda insanın varlığını sürdürebilmesi için doğayla mücadeleyi öğrenmesiyle başlamış günümüze doğru ise insanın kendini tanıması, kendinde var olan birtakım özelliklerin geliştirilmesi biçiminde bir değişim göstermiştir (Almış ve Yılmaz, 2011). Öğrenme ortamında başarıyı ve öğrenmeyi etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bu faktörler hem öğrenen hem de öğretenden tarafından kaynaklanmaktadır. Eğitim ve öğretimi etkileyen en önemli faktörlerden bir tanesi de hiç kuşkusuz ki öğretmen yeterlilikleridir. Kendi yeterliliklerinin farkında olarak yetişen, görev ve sorumluluklarının bilinciyle hareket eden öğretmenler daha başarılı öğrenme ortamlarının oluşmasını sağlayacaklardır. Öğretmenlerin görev ve sorumluluklarının bilincinde olması ve bu sorumlulukları yerine getirme noktasında kendilerine olan inançları eğitim kalitesini olumlu anlamda etkilemektedir (Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran, 2004). Özyeterlik algısı yüksek olan öğretmenler, eğitim öğretim ortamının düzenlenmesinde, etkili materyal seçiminde, yenilikçi bir eğitim anlayışının oluşturulmasında, eğitim ortamında karşılaşılan sorunlara daha yaratıcı çözüm üretme noktasında daha başarılı olacaklardır (Kılınc ve Uygun, 2015). Eğitim öğretimin en önemli aktörlerinden olan öğretmenlerin özyeterlik algılarının gelişimi öğrencilerin eğitimini de olumlu manada etkileyecektir. Kendisine inanan, kapasitesinin farkında olan, yeterliliklerine güvenen öğretmenler eğitimin gelişmesine en büyük katkıyı sağlayacak olan etmendir.

Özyeterlik inancı, bireyin öğrenme ve davranışlarını belirli seviyelere getirmek için kendisinde var olan kapasiteye olan inancıdır (Schunk, 1985). Başka bir ifade ile özyeterlik kişinin neleri yapabileceğine yeterli olduğunun düşünmesidir. Özyeterlik kavramı Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme teorisine dayanmaktadır. Daha sonraki yıllarda (1986) sosyal bilişsel teori olarak adlandırılan sosyal öğrenme kavramı daha çok bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini etkileşimlerini ve bunların öğrenme üzerindeki etkilerine odaklanmıştır. Sosyal etkileşimde bulunan bireylerin çeşitli yaşantılar kazanırken hissetmiş oldukları becerebilme hissine özyeterliliklik denilmektedir (Ural, 2004).

Bandura'nın (1997) kuramı insan davranışının kaynağını bireylerin kendilerine ve çevrelerine ilişkin tutumlarında olan bir özdenetim mekanizması tarafından yönlendirilen ve bireylerin içinde buldukları çevre ve toplumsal mekanizmanın hem üreticisi konumunda hem de ürünü konumunda olduklarını savunan bir bakış açısı getirmektedir (Senemoğlu, 2007). Özyeterlik bireyin gelecekte ortaya çıkması muhtemel durumlarla birlikte o olumsuzluklara karşı nasıl bir yol izleyeceği noktasında da var olan düşüncelerini de kapsar. Özyeterlik algısı ayrıca karşılaşılan problemin çözümünde ne kadar çaba harcanacağı ve ne kadar ısrarcı olabileceğinde bir belirtisi olduğu vurgulanmıştır (Alabey, 2006). Özyeterlik inancı bireylerin yaşamlarını etkileyen ve yaşamış olduğu olaylarda ortaya koyacağı performans kapasitesini etkileyen ve bu performansın kapasitesi hakkında bireyin kendi kendine

düşünerek bir karar verme yetisinin kazanılmasıdır (Bandura 1994) . Özyeterlik kavramının özelliklerde ortaya çıktığı göz önüne alındığında bu kavramın öğretmenler üzerinde ne gibi etki yarattığı, eğitime öğretme noktasında etkileri üzerine birçok araştırma yapılmıştır. Öğretmen özyeterliliği kavramına bakıldığında öğretmenlerin eğitime-öğretme yoluyla istedik sonuçlara ulaşmak için sahip oldukları becerilere yönelik algılarına öğretmen özyeterlik algısı denilmektedir. (Tschannen-Moran vd. 1998:2002)

Öğretmenlerin eğitime öğretme işini başarılı bir şekilde yürütmek için gerek duydukları etkinlikleri organize etme ve uygulama becerilerine olan inançlarına özyeterlik algısı denmektedir. Öğretmen özyeterliliği, öğretmenlerin eğitiminde önemli bir unsur olmakla birlikte bu özyeterliliğin hangi unsurlardan oluştuğu, hangi faktörlerin buna katkı sağladığı, öğretmenlerde özyeterliliğin belirli seviyenin üzerinde olması için hangi eğitim programlarının nasıl geliştirileceğinin ortaya konması son derece önemlidir. (Akt: Çapri ve Çelikkaleli; 2008). Öğrencileri öğrenme ortamına çekmek, derse motive olmalarını sağlamak ve bilişsel açıdan gelişmelerine olanak sağlamak amacıyla öğretmenler tarafından birçok yöntem kullanılmaktadır. Kuşkusuz bunların arasında en önemli olanlardan bir tanesi de eğitim öğretim ortamının düzenlenmesidir. Öğrencileri bilişsel açıdan geliştirmeyi bir ortamın hazırlanmasında öğretmen yeterliliğinin ve özyeterlik beklentisinin önemli bir rolü olduğu vurgulanmıştır (Yavuzer ve Koç, 2002).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitime-öğretme öz yeterliklerini incelemektir. Özyeterlik ile ilgili ulaşılan kaynaklarda sosyal bilgiler öğretmenlerinin tutumunu değerlendiren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu noktadan hareketle sosyal bilgiler öğretmenlerinin özyeterliklerinin araştırılması; öğretmenlerin eğitime-öğretme noktasındaki becerilerinin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Ayrıca ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesine ve sosyal bilgiler eğitiminin geliştirilmesine yönelik yapılacak olan çalışmalarda yol gösterici olacaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeline göre desenlenmiştir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olan şekilde betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar,2007).

Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Isparta ve Burdur il merkezinde yer alan ortaokul kurumlarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma evreninden verilerin toplanması kapsamında örnekleme yöntemi olarak basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Basit tesadüfi örnekleme (simple random sampling) her bir örnekleme birimine eşit seçilme olasılığı vererek seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntemdir. Burada her bir örnekleme birimine eşit seçilme olasılığı verilmesinin anlamı uzaydan her bir örneklemin eşit olasılıkla seçilmesidir (Çingir, 1994). Her bir örnekleme birimine eşit şekilde seçilme şansı vererek (seçilen birim yerine konularak) seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntem basit seçkisiz örnekleme adı verilir (Büyüköztürk, 2012).

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Sosyal Bilgiler Öğretmen Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri

Demografik Özellikler		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	113	52,3
	Erkek	103	47,6
	Toplam	216	100
Öğretmenlikteki görev süresi	1-5	162	75,0
	6-10	30	13,8
	11-15	10	4,6
	16-20	8	3,70
	21 ve üzeri	6	2,7

Tablo 1’de görüldüğü üzere toplam 216 kişiden oluşan örneklemin 113’ünü kadınlar,103’ünü ise erkekler oluşturmaktadır. Öğretmenlerin görev sürelerinin dağılımına bakıldığında ise 1-5 yıl arası 162, 6-10 yıl arası 30, 11-15 arası 10, 16-20 arası 8, 21 ve üzeri ise 6 öğretmenin yer aldığı görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada Kan (2007) tarafından geliştirilmiş olan “Eğitme-öğretme öz-yetkinlik ölçeği” kullanılmıştır. Toplam 18 maddeden oluşan ölçekte 4 alt boyut bulunmaktadır. Birinci alt faktör 8, ikinci ve üçüncü alt faktörler ise 5’er maddeden oluşmaktadır. madde toplam test korelasyon katsayıları 0,36-0,77, ölçeğin tümü için elde edilen iç tutarlık katsayısı 0,93, alt ölçekler için sırasıyla 0,91, 0,91, 0,89 olarak bulunmuştur. 5’li likert tipinden oluşan ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan 90’dır.

BULGULAR

Tablo: 1: Öğretmenlerin Özyeterlik Algıları Cinsiyete Göre Manidar Bir Şekilde Farklılaşmakta mıdır?

	Öğrenmeye yönelik inanç	özyeterlik
valid	216	216
Missing	0	0
Mean	134,2535	80,9677
Median	132,0000	79,0000
Mode	118,00a	76,00
Skewness	,857	-,047
Std. Error of Skewness	,165	,165
Kurtosis	,593	-,272
Std. Error of Kurtosis	,329	,329

Öğretmenlerin özyeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak için yapılan ilişkisiz örneklem için t testinde, kadın öğretmenlerin özyeterlik algıları puan ortalaması ($\bar{X} = 80,59$) ile erkek Öğretmenlerin Öğrenmeye yönelik inançları puan ortalamaları ($\bar{X} = 81,29$) arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($t_{(215)} = -0,582$, $p > 0,05$). Bu durumda cinsiyetin, öğretmenlerin öz-yeterlikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 2: Öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının cinsiyete ilişkin t testi tablosu

Gruplar	N	\bar{X}	SS	sd	t	P
Erkek	117	81,29	9,18	215	0,582	0,561
Kadın	100	80,59	8,42			

Öğretmenlerin Öz-Yeterlikleri Görev Yaptıkları Süreye Göre Manidar Bir Şekilde Farklılaşmakta mıdır? Öğretmenlerin öz yeterliklerinin görev yaptıkları süreye göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak için yapılan ANOVA analizi sonucunda, 1-5 yıllık görev süresine sahip öğretmenlerin öz-yeterlik puan ortalaması ($\bar{X}=80,15$), 6-10 yıllık görev süresine sahip öğretmenlerin öz-yeterlik puan ortalamaları ($\bar{X}=81,80$), 11-15 yıllık görev süresine sahip öğretmenlerin öz-yeterlik puan ortalamaları ($\bar{X}=83,27$), 16-20 yıllık görev süresine sahip öğretmenlerin öz-yeterlik puan ortalamaları ($\bar{X}=84,77$) ve 21-üzeri yıllık görev süresine sahip öğretmenlerin öz-yeterlik puan ortalamaları ($\bar{X}=87,42$) arasında anlamlı bir fark görülmemiştir ($F_{(4-212)}= 1,985$, $p<0.05$). Bu durumda görev yaptıkları sürenin öğretmenlerin öz-yeterlik özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 3: Öğretmenlerin öz-yeterliklerinin görev yaptıkları süreye ilişkin ANOVA tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	607,429	4	151,857	1,985	0,098
Gruplar içi	16217,345	212	76,497		
Toplam	16824,774				

Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Algıları Yapılandırmacı Yaklaşımına Dair Birikimini Nasıl Elde Ettiğine Göre Manidar bir Şekilde Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin öz-yeterliklerinin yapılandırmacı yaklaşıma dair birikimini nasıl elde ettiğine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak için yapılan ANOVA analizi sonucunda, lisansüstü eğitimle sahip olan öğretmenlerin öz-yeterlik puan ortalaması ($\bar{X}=81,35$), hizmet içi eğitimle sahip olan öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inanç puan ortalamaları ($\bar{X}=84,27$), bireysel çaba ile sahip olan öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inanç puan ortalamaları ($\bar{X}=79,06$) ve diğer grubunda yer alan öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inanç puan ortalamaları ($\bar{X}=69,00$) arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. ($F_{(3-211)}= 2,974$, $p<0.05$). Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda hizmet içi eğitim almışlar ile diğerlerini işaretleyenler arasında olduğu görülmüştür. Bu durumda yapılandırmacı yaklaşıma dair birikimini nasıl elde ettiğinin öğretmenlerin öz-yeterlik özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Tablo 4:Öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının yapılandırmacı yaklaşıma dair birikimini nasıl elde ettiğine ilişkin ANOVA tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	679,474	3	226,491	2,974	0,033	Hizmet içi eğitim almışlar ve diğerleri
Gruplar içi	16071,410	211	76,168			
Toplam	16750,884					

Öğretmenlerin Öz-Yeterlikleri Yapılandırmacı Yaklaşımı Uygulayabilme Düzeyine Göre Manidar Bir Şekilde Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin öz-yeterliklerinin yapılandırmacı yaklaşımı uygulayabilme düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak için yapılan ANOVA analizi sonucunda, çok yeterli gören öğretmenlerin öz-yeterlikleri puan ortalaması ($\bar{X} = 89,64$), kısmen yeterli gören öğretmenlerin öz-yeterlikleri puan ortalamaları ($\bar{X} = 79,65$) ve yetersiz gören öğretmenlerin öz-yeterlikleri puan ortalamaları ($\bar{X} = 75,77$) arasında anlamlı bir fark görülmüştür. ($F_{(2-214)} = 29,674$, $p < 0.05$).

Bu durumda yapılandırmacı yaklaşımı uygulayabilme düzeyinin öğretmenlerin öz-yeterlikleri özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda çok yeterli ile diğer gruplar arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Tablo 5:Öğretmenlerin öz-yeterlikleri yapılandırmacı yaklaşımı uygulayabilme düzeyine ilişkin ANOVA tablosu

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplar arası	3652,394	2	1826,467	29,674	0,000	Çok yeterli- kısmen yeterli ile yetersiz
Gruplar içi	13171,840	214	61,551			
Toplam	16824,774					

Öğretmenlerin Öz-Yeterlikleri Okullarda Yaygın Olarak Yapıldığını Düşündüğü Yaklaşım Göre manidar bir Şekilde Farklılaşmakta mıdır?

Öğretmenlerin öz-yeterlikleri okullarda yaygın olarak yapıldığını düşündüğü yaklaşıma göre farklılaşp farklılaşmadığını ortaya çıkarmak için yapılan ilişkisiz örneklemeler için t testinde davranışçı yaklaşım diyen öğretmenlerin öz-yeterlikleri puan ortalaması ($\bar{X} = 79,70$) ile yapılandırmacı yaklaşım diyen öğretmenlerin öz-yeterlikleri puan ortalamaları ($\bar{X} = 86,71$) arasında anlamlı bir fark görülmüştür ($t_{(215)} = -4,707$, $p < 0,05$). Yapılandırmacı yaklaşım diyen öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inançları puan ortalamaları davranışçı yaklaşım diyen öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inanç puan ortalamasından anlamlı derece yüksek çıkmıştır. Bu durumda okullarda yaygın olarak yapıldığını

düşündüğü yaklaşımın öğretmenlerin özyeterlilik özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Tablo 6: Öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inançlarının okullarda yaygın olarak yapıldığını düşündüğü yaklaşıma ilişkin t-testi tablosu

Gruplar	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Davranışçı Yaklaşım	178	79,70	8,34	215	-4,707	0,000
Yapılandırmacı Yaklaşım	39	86,71	8,73			

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitime öğretme özyeterlilikleri incelemek amaçlanmıştır. Öğretmen özyeterliliği eğitime öğretme ortamında göstermesi gereken performans ve eğitim ortamı düzenleyip başarılı bir şekilde gerçekleştirme kapasitesine olan inancıdır. Öğretmen özyeterlilik algısı öğretmenin sınıf içerisinde eğitim adına yapmış olduğu bütün faaliyetleri etkileyen temel etkenlerden bir tanesidir. Araştırmada öğretmenin niteliklerinden olan özyeterlilik algısı belirli değişkenler açısından incelenmiştir.

Öğretmenlerinin mesleki yeterlik puanları ile cinsiyet ve mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Aynı şekilde Barut'un (2011) yılında yapmış olduğu çalışmada ise görev süresi ve öğretmen özyeterlilikleri arasında herhangi bir anlamlı ilişki bulunamamıştır. Yine ilgili araştırmalara bakıldığında öğretmen özyeterliliği ile meslekte geçen süre arasında ilişkiyi inceleyen araştırmalarda birbirinden farklı sonuçlara ulaşıldığı görülecektir. Meslek lisesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile ilgili olarak yapılan bir araştırmada (Ekici 2006), öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, ancak cinsiyet ve branş değişkenleri bakımından anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Özerkan (2007), Karahan (2008), Üstüner (2009) yaptıkları araştırmalarda öğretmenlerin özyeterlilik düzeylerinin mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşırlarken, Çapri ve Kan (2007) öğretmenlerin özyeterlilik algıları ile meslekte geçen süreleri arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu ve öğretmenlerin mesleki deneyimleri arttıkça özyeterlilik inançlarının da buna bağlı olarak olumlu anlamda geliştiğini görmekteyiz. Ayrıca araştırmada yine cinsiyet ve özyeterlilik arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir. Buna benzer olarak yapılan çalışmalarda da öğretmen özyeterliliği ile cinsiyet ilişkisini inceleyen araştırmalarda farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Özerkan (2007), Karahan (2008), Yılmaz (2008), Uzel (2009), Üstüner (2009) yaptıkları araştırmalarda öğretmenlerin özyeterlilik düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşırlarken, Yılmaz (2010) kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha yüksek özyeterliliğe sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenlerin öz-yeterlilik algıları ile yapılandırmacı yaklaşıma dair birikimini nasıl elde ettiği arasında ise anlamlı bir ilişkinin bulunduğu söylenebilir. Öğretmenlerin öz-yeterlilikleri yapılandırmacı yaklaşımı uygulayabilme düzeyine göre manidar bir şekilde farklılaşmaktadır. Bu durumda yapılandırmacı yaklaşımı uygulayabilme düzeyinin öğretmenlerin öz-yeterlilikleri özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir. Bu farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan Tukey çoklu karşılaştırma testi sonucunda çok yeterli ile diğer gruplar arasında olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin öz-yeterlilikleri okullarda yaygın olarak yapıldığını düşündüğü yaklaşıma göre manidar bir şekilde

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır. Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer 17 tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

farklılaşmaktadır. Yapılandırmacı yaklaşım diyen öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inançları puan ortalamaları davranışçı yaklaşım diyen öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inanç puan ortalamasından anlamlı derece yüksek çıkmıştır. Bu durumda okullarda yaygın olarak yapıldığını düşünülen yaklaşımın öğretmenlerin öğrenmeye yönelik inançları özellikleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı söylenebilir. İlköğretim öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ve sınıf içi iletişim örüntüleri ile alakalı olarak yapılan bir araştırmada Zengin (2003), cinsiyet ve görevdeki süre değişkenleri ile öğretmenlerin özyeterlik dereceleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

ÖNERİLER

- Öğretmen yeterlilikleri günümüz eğitim sistemi göz önünde bulundurularak yapılandırılabilir.
- Bu çalışma daha geniş bir örnekleme gerçekleştirilebilir. Ayrıca sadece sosyal bilgiler değil bunun yanında başka alanlarda çalışmanın evrenine eklenebilir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitime öğretme özyeterliliklerinin ölçülmesi benzeri, farklı branşlardaki öğretmenlere de bu ölçekler kullanılarak uygulanabilir
- Yine bu çalışmanın benzeri, farklı branşta görev yapan öğretmenlerin özyeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması ile de olabilir (tarih öğretmenliği, müzik öğretmenliği sınıf öğretmenliği, din kültürü öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği.) böyle bir çalışma sonucunda daha geniş kitlelere ve farklı branşlara ulaşılacağı için daha faydalı olacaktır.
- Öğretmen özyeterliliğini inceleyen araştırmalarda, yalnızca öğretmenin kendi öğretim açısından yeterliklerine ilişkin algıları değil, öğretmenin yeterliklerine ilişkin öğrenci, veli, uzman görüşleri gibi çevreden gelen değerlendirmeler çalışmaya daha farklı boyutlar katacaktır.
- Bu çalışmanın dışında yapılacak olan çalışmalarda öğretmenin yeterlilik inancını geliştirme adına yapılacak olan adımlar daha somut hale getirilebilir. Ayrıca, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler üzerine yapılan bu çalışma, farklı kademelerde bulunan öğretmenlere de yapılabilir
- Bu çalışmanın benzeri üniversitelerde farklı branşlarda bulunan akademisyenlere de uygulanabilir.
- Araştırma Isparta Burdur ili merkez ilçesindeki ilköğretim okulları ile sınırlandırılmıştır. Daha objektif sonuçlara ulaşmak adına Türkiye genelinde bulunan farklı okullara uygulanabilir.

Not: Bu çalışmanın bir kısmı 18 Nisan 2020 Tarihinde "11'inci Uluslar arası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

KAYNAKÇA

Bandura, A. (1977) "Self-Efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change", *Psychological Review*, 84 (2), 191-215.

Bandura, A., Telch, M. J., Vinciguerra, P., Agras, A., Stout, A. L. (1982) "Social Demand for Consistency and Congruence Between Self-Efficacy and Performance", *Behavior Therapy* 13, 694-701.

Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

Bandura, A. (1989) "Human Agency in Social Cognitive Theory", *American Psychologist*, S: 44, No: 9, s.1175.

www.jret.org @ Her hakkı saklıdır. Dergide yayınlanan yazıların; intihal, etik ve diğer 18 tüm sorumluluğu yazara/yazarlara aittir.

Bandura, A. (1995). Exercise of personal and collective efficacy in changing societies. A.nBandura (Ed.). *Self-efficacy in Changing Societies*. (pp.145). New York: Cambridge University Press.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W. H. Freeman and Company.

Bandura, A. (2001) "Social Cognitive Theory: An Agentive", Department of Psychology, Standford University, Annual Rev. Psychol. 52(1)n 26, Standford, California.

Barut, E. (2011). *İlköğretim II. kademe sosyal bilgiler öğretmenlerinin özyeterliliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Ankara ili örneği)* , (Yayınlanmamış yüksek lisan tezi). Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Büyüköztürk, Ş. (2004). *Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Çapri, Burhan ve A. Kan (2007), "Öğretmenlerin kişilerarası özyeterlilik inançlarının hizmet Süresi, okul türü, öğretim kademesi ve unvan değişkenleri açısından incelenmesi," *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.3.(1) 63-83.

Çapri, Burhan ve Ö. Çelikkaleli (2008), "Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlilik inançlarının cinsiyeti program ve fakültelerine göre incelenmesi," *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9,1(5):33-53.

Çıngı, H, 1994, Örneklem Kuramı, H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi, Beytepe.

Karasar, Niyazi (1999), *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

KaN, A (2002), "Öğretmen adaylarının eğitime-öğretme öz-yetkinliğine yönelik Ölçek geliştirme ve eğitime-öğretme öz-yetkinlikleri açısından değerlendirilmesi (Mersin Üniversitesi Örneği)", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, (. 1) . 35-50.

Kılıncı, E. ve Uygun, M. (2015). Sınıf öğretmeni adaylarının hayat bilgisi öğretimine yönelik öz yeterlilik algıları ile bilişötesi farkındalıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi, 12(29) 1-15.

Kılıncı E. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen eğitiminde güncel tartışmalar, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013, (6/) 4.

Schunk, D. H.ve Hanson, A. R. (1985). Peer models: Influence on children's selfefficacy and achievement. *Journal of Educational Psychology*-77, 313- 322. 100.

Schunk, D. H. (1981) "Modeling and Attributional Effects on Children's Achievement: A self-efficacy Analysis", *Journal of EducationalPsychology*, 73, 93-105.

Schunk, H. Dale & Pajares F. (2000) "The development of academic self- efficacy", chapretib A. wigfield & Eccles, Development of achievement.

Ural, Ozana (2004), "Öğretmenlik mesleğine giriş içinde M. Özdemir (Ed.) *Eğitimin Psikolojik Temelleri* (s107-133). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Yavuzer, Yasemin ve M. Koç (2002), "Eğitim fakóltesi öğrencilerinin öğretmen yetkinlikleri üzerinde bir değerlendirme, *Niğde Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Dergisi*, 1.(1), 35-43.

Yılmaz, M. Köseoğlu, P. Gerçek, C., Soran, H. (2004) "Öğretmen özyeterlik inancı" Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakóltesi, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eđitimi Bölümü, Biyoloji Eđitimi Anabilim Dalı, 58 (5), 50-54.

Yılmaz, M. Köseoğlu, P. Gerçek, C, Soran, H. (2004) "Öğretmen özyeterlik inancı" Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakóltesi, Ortaöğretim Fen ve Matematik Alanları Eđitimi Bölümü, Biyoloji Eđitimi Anabilim Dalı, 58 (5), 50-54.

WWW.JRET.ORG